

Teori ve Pratikte Irkçılık

Değerlendiren: Esra SEKİZ*

Hür Sinan Özbek, 2021, *Teori ve Pratikte Irkçılık*, Fol Kitap, 1.Baskı, s. 157, Ankara- ISBN: 978-625-7307-37-6

“Ben” ve “öteki” ayrımı şüphesiz yüzyıllardır varlığını sürdürmektedir. Çünkü insan toplulukları kendi varlığını ve aidiyetini “öteki” üzerinden tanımlamaktadır. Bu ayrımın en klasik örneklerinden biri Antik Yunan’ın barbarlar ayrımında görülmektedir. Ancak bu ve benzeri pratiklerin ırkçılık olduğunu savunmak pek mümkün değildir. Buradaki oluşum daha çok ayrım üzerinden tanımlanmaktadır. Dışlayıcı bir pratik olarak ırkçılık, sömürgecilik döneminde ortaya çıkmıştır. Yeni Dünya düzeninde biriken emek gücü sonucunda plantaj aristokrasisinin ideolojisi olarak ortaya çıkan ırkçılık, kapitalist üretim ilişkilerinin sürdürülebilirliğini sağlama adına oluşturduğu dayanak sayesinde kurmaca bir ideoloji olmadığını da en etkin şekilde sergilemektedir. Irkçılığın kaynağının kapitalist üretim ilişkileri olması, kapitalist üretim tarzlarının mevcut olduğu her yerde ırkçılığın olduğu iddiası anlamına gelmektedir. Buradan anlaşılmaktadır ki, ırkçılık sadece Batı toplumlarına özgü bir ideoloji değildir. Ancak evrensel olarak bir ırkçılık tanımı yapmak da mümkün değildir. Dünya üzerinde farklı coğrafyalarda, farklı toplumlarda birbirinden farklı ırkçılık biçimleri görülebilmektedir.

İrkçiliğın ne olduğunu anlaşılır kılmak adına öncesinde ırk kavramının neye karşılık geldiğini anlamamız gerekir. Irk, sosyal bilimlerin

* Doktorant, Selçuk Üniversitesi SBE, Sosyoloji Bölümü, sekizesra@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5843-4502

en karmaşık kavramlarından birisidir. Çünkü kavramın bilimselliği pek çok bilim insanı tarafından onaylanmamaktadır. Ancak pek çok kişinin, insanların biyolojik olarak tanımlanmış farklı ırklara ayrılabilceği düşüncesiyle doğru orantılı olarak, ırk kavramı geçmişten günümüze kadar yaygın olarak kullanılmaktadır. 18. yüzyıl itibariyle insanları ten rengi ve ırksal farklılıklara göre sınıflandırma amacıyla devletler ve bilim insanları tarafından çok sayıda araştırma yapılmıştır. Ancak bu araştırmalar sonucunda geliştirilen kuramlar Birleşik Krallık ve Avrupa ülkelerinin emperyalist güç haline gelmeleri sonucunda, oluşan toplumsal düzeni meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Diğer yandan çok sayıda biyolog tarafından yapılan araştırmalardan, insanda bir takım fiziksel farklılıklar bulunduğunu ancak kesin bir şekilde tanımlanmış ırklar olmadığı sonucu çıkmaktadır. Bu araştırmalar, insanların fiziksel farklılıklarının sebebinin farklı gruplar arasındaki temaslar sonucunda oluşan melezleşmeden kaynaklandığını göstermektedir (Giddens& Sutton, 2019: 689). İnsanoğlunun yüzyıllardır süregelen varlığı ve toplumların birbirlerine temasları gerçeği göz önüne alındığında, saf bir ırktan söz etmenin zorluğu ortaya çıkmaktadır. Irkçılık kavramı ise ten rengi, din, dil gibi farklı fiziksel ve kültürel özellikler üzerinden “öteki” olana eşitsiz muameleyi destekleyen deterministik bir inanç biçimidir (Gordon, 2005: 311). En yalın tabiriyle ırkçılık, bireylerin veya toplumların kendisinden farklı olan bireylerle veya toplumlarla önyargı ve üstünlük üzerinden kurduğu ilişki biçimidir. İnsanlığın ilk çağlarından itibaren farklı olana yaklaşım biçimleri, “öteki” olanı merak, anlama ve üstünlük ilişkileri üzerinden çeşitlenerek günümüze kadar ulaşmış ve mevcudiyetini de sürdürmektedir. Irkçılığa dair bir ön bilgi edindikten sonra bundan sonraki bölümlerde kavram, yazının sınırları göz önüne alınarak Hür Sinan Özbek tarafından kaleme alınan “Teori ve Pratikte Irkçılık” eserinin derinlemesine bir okuması sonucu yapılan analizler üzerinden ele alınacaktır.

Hür Sinan Özbek tarafından kaleme alınan “Teori ve Pratikte Irkçılık” isimli eser ırkçılığın ne olduğunu anlaşılır kılmak adına kavramın tarihsel kökleri, beslendiği ideolojiler, geçmişten günümüze evrilerek yansımaları ve kavramı şekillendiren olayların analizleri ile derin bir içerik sunmaktadır. Irkçılık ile ilgili literatür ele alındığında kavramın toplumsal yaşamda yüzyıllardır süren mevcudiyetinden do-

layı zengin bir literatür ortaya çıkmaktadır. Teorik bir eser olan “Teori ve Pratikte İrkçılık” ırkçılığı farklı boyutlarıyla ele almasıyla ilgili literatürün kuş bakışı bir görüntüsünü sunmaktadır.

Eser temel olarak sekiz bölümden ve bu bölümler altında alt başlıklardan oluşmaktadır. Bölümlerin sıralaması, kavramın tarihsel arka planı göz önünde bulundurularak kronolojik olarak yapılmış ve böylece okuyucunun konuyu anlaması adına kolaylık sağlanmıştır. Öncelikle eserin ırk kavramının ne olduğunu anlaşılır kılmak adına “İrk Kavramı ve Kuramları” başlıklı birinci bölümde, ırkçılığa ilişkin çalışmalarıyla öne çıkmış filozofların tanım ve kuramlarına yer verilmiştir. Yazar, “İrk Kavramları” alt başlığında kavramın etimolojik köklerine farklı toplumsal yapılar üzerinden değinerek ve bir anlam dünyası oluşturarak ilerlemektedir. Kavramların etimolojik kökeni hakkında bilgi sahibi olmak kavramın hangi coğrafya ve hangi toplumsal koşullar altında ortaya çıktığı bilgisine ulaşmayı sağlamak ve böylece kavramların anlaşılabilirliği kolaylaştırmaktadır. Yazar ırkçılığın etimolojik kökenlerine ilişkin iddiaları, (Arapça mı yoksa Latince mi olduğunu) Immanuel Geiss ve Albert Memmi gibi iki karşıt düşünürün fikirleri doğrultusunda, farklı bakış açılarını ele alarak ilerlemektedir. Sonrasında benzer bir yol izleyerek “İrk Kuramları” başlığı altında, 17. ve 18. yüzyıllarda ırkçılık hakkında yapılan çalışmalardan bahsedilmekte ve bu yolla kavramın kuramsal yapısına değinerek, ırk kavramının modern anlamda insan grubunu tanımlamak adına ilk defa Fransa’da kullanıldığına dikkat çekilmektedir. Carolus Linnaeus, Buffon, Blumenbach, Kant gibi ırk kuramı üzerine yaptığı çalışmalarla alanda öncülü temsil eden düşünürlerin ırkları tanımlama ve temel sınıflandırma biçimlerinden bahsedilmektedir. Böylece eserin sonraki bölümlerinde kavramın farklı perspektiflerden bakış açısını sunmak adına, söz sahibi düşünürlerin ırkçılık tanımlamalarına yer verilmesi anlaşılır görülmekte ve okuyucuya kavrama dair bir ön bilgi sunması dolayısıyla izlenen yol amacına ulaşmaktadır.

“Antik Çağda İrkçılık Var mıydı?” başlıklı ikinci bölümde insanlığın ilk çağlarındaki toplumsal ilişkilerin ve sınıflandırmaların ırkçılık olup olmadığı değerlendirilerek yapılarak tarihsel arka plan oluşturulmaktadır. Eserin bu bölümünde ırkçılık ve ayrımcılık arasındaki metodolojik farklardan bahsedilmiş, antisemitizm özelinde bir ince-

lemeye yer verilerek modern anlamda ırkçılığın doğuşuna kaynaklık eden kapitalizmin ortaya çıkışı ile etkileşimine değinilmiştir. Böylece sonraki bölümlerde modern anlamda ırkçılığın detaylı bir analizinin yapılmasına kaynak oluşturulmuştur. Öncelikle, Aristoteles'in köle-e-fendi dikotomisi düşüncelerinden Antikçağda biyolojik sınıflamanın olduğu belirtilmektedir. Diğer yandan Aristoteles'in köleliği doğallık üzerine temellendirmesi, ırkçılık kategorisi yerine köleci toplumun savunulması olarak ele alınabileceği düşüncesine de yer verilmektedir. Antik Yunan düşünürleri tarafından Afrikalı ve Asyalı komşularının yeteneklerinin övülmesi ve Mısır, Fenike, Mezopotamya kültürüne verilen değer ırkçılığın olmadığını göstermektedir. Dönemin Roma'sı özelinde ırkçılık irdelendiğinde farklı toplumlardan oluşan bir mozaik ortaya çıkmaktadır. Mısır uygarlığına bakıldığında bir topluluğun daha üst konumda yer alması için ten rengi rol oynamamaktadır. Lévi-Strauss'a göre, ilkelerde farklı kültürler arasında düşmanca ilişki ve savaşların nedeni, kadınları ve malları ele geçirmek, hakkını aramak adına öç almak ve kurban etmek için adam kaçırmaktır. Dolayısıyla kendi varlığını korumak ve sürdürmek temelli bu davranışların ırkçılıkla herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır.

Yahudi düşmanlığı olarak tanımlanan antisemitizmin ırkçılık ideolojisi sınırlarına dahil olup olmadığı konusunda ortak bir görüş bulunmamaktadır. Memmi, antisemitizmi Yahudileri hedef alan bir ırkçılık türü olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde Geiss, engizisyon baskılarıyla birleşen Yahudi nefretine bir de "kan saflığı" düşüncesinin dahil olmasıyla oluşan yapıyı ırkçılığın bir prototipi olarak tanımlamaktadır. Orta çağ İspanya'sında Yahudilerin sürülmesi, 1066 yılında Granada'da yaşayan Yahudilere yönelik katliamlar, 1492 yılında yaşanan İspanya sürgünleri ve Otuz Yıl Savaşları sonrasında Yahudilere yönelik saldırılara bakıldığında ortak paydanın Yahudi toplumunun Hristiyanlığa geçmemesi ve ekonomi üzerinde etkin bir rol oynaması olduğu görülmektedir. Benzer şekilde 1920-1930 yılları arasında Yahudi toplumunun Türkiye'nin iktisadi yaşamında söz sahibi olması, 1934 yılında Trakya kentlerinden Yahudi toplumunun sürülmesine yol açmıştır.

Üçüncü bölümde yazar "İrkçılığın Tarihsel ve Ekonomik Kökleri" başlığıyla modern anlamda ırkçılığa geçiş yapmaktadır. Sömürgeci

düzenin kendi düzenini meşru kılmak adına ırkçılığın ortaya çıkışına kaynak oluşturduğu önceki bölümlerde sıklıkla tartışılmıştır. 16. yüzyıl itibariyle sömürgeci toplumlar, sömürgelerini baskı ve egemenlik altına almak için sahte bilimsel ırkçı politikaları dayanak olarak görmektedir. Yazar bu bölümde, konuyu daha anlaşılır kılmak adına iddiaları detaylandırmış ve ırkçılığın ekonomi politliğini 17. Ve 18 yüzyıl düşünürlerinin fikirleri doğrultusunda analiz etmiştir. Antikçağdaki kölecilik anlayışına vurgu yaparak modern toplumlardaki ırkçılık arasındaki sınırları çizmiş, toplumsal şartların kavramın ortaya çıkışını sağladığını belirtmiştir. Çünkü kapitalist düzenle insanlık tarihi boyunca ilk defa işgücü pazara sürülmektedir. Sonrasında ucuz emek gücü ve sermayeyi alt başlıkta değerlendiren yazar, Marx'ın "artı değer"inin kapitalist düzenin sürdürülmesi adına sağladığı temelden bahsederek, kapitalizm ve ırkçılık arasındaki bağların derinliğini göstermektedir. Nitekim artı değer ve ucuz emek ithali (göçmen işçiler gibi) günümüzdeki ırkçı ideolojinin ilişkilendirilebileceği ekonomik boyut olarak ortaya çıkmaktadır.

Eserde ırkçılığın psikolojik boyutunu ele almak adına "İrkçilik ve Ksenofobi" adı altında özel bir başlık açılmıştır. Yazar "öteki" olana duyulan korkuya vurgunun ırkçı çözümlenmelerle yumuşatıcı bir savunuyu yaptığını belirtmektedir. Bu bölümde ırkçılığa dayalı psikolojik/ psikoanalitik yorumlarda ırkçı söylemde korkunun önemli yeri olduğu düşüncesi tartışılmaktadır. Dolayısıyla bireylerin ırkçılığı benimseme nedenlerini psikoloji/ psikoanaliz ekseninde açıklamaya çalışılmaktadır. Öncelikle yazar, Poliakov'un düşünceleriyle insanda oluşan saldırgan tutumların temelini irdeleyerek, sonrasında "günah keçisi" oluşturma ve "yansıtma" mekanizmalarından bahsetmektedir. İnsanın hangi korku ve savunma dürtüleri doğrultusunda ırkçı olduğuna açıklamalar yapılabilirken, neden insanların ırkçı yapılmak istendiği konusunda herhangi bir açıklama yapılmamasının ırkçılığın psikolojik yaklaşımlarının eksik yanı olarak temellendirilerek eleştirel bir bakış açısı sunulmaktadır. Sonrasında yazar, ksenofobi kavramının kapsamlı bir analizini sunmak adına, "Ksenofobi" alt başlığı altında değerlendirmelerini sürdürmektedir. Memmi'nin görüşleriyle kavramı açıklayan yazar, yabancı karşısında korku ve öz çıkar üzerinden ırkçılığı meşru kılma çabalarına bir nevi vicdan rahatlatma oluşuna

dikkat çekmektedir. Yazara göre, “ırkçılık sadece biyolojik niteliklere, ayrılıklara işaret ederek yabancı olanın dışlanmasıdır; ksenofobi biyolojik olan gösterenin dışında her türlü farklılıkla temellendirilen dışlamadır” (s. 72). Ayrıca ksenofobiyi kapitalizm öncesi toplumlarla ilişkilendiren yazar, diğer türlü savunuların ırkçılığın ekonomi temelli yaklaşımlarını bulanık hale getirdiğini belirterek ırkçılık ve ekonomi arasındaki ilişkiye bir kez daha vurgu yapmaktadır.

Beşinci bölümü “İrkçılık ve Cinsiyetçilik” başlığı oluşturmaktadır. Benzer üretim ilişkileri ve toplumsal koşullar altında ortaya çıkması sebebiyle ırkçılık ve cinsiyetçilik yan yana duran iki kavram olmasından dolayıyı çeşitli tartışmalara da kaynaklık etmektedir. Yazar bu bölümde, cinselliğin toplumsal bir ürün olduğunu savunan Foucault’un düşünceleri ekseninde ırkçılık ve cinsiyetçilik ideolojilerinin etkileşimini analiz etmektedir. Foucault’un “bağ tertibatı” ve “cinsellik tertibatı” kavramlarının “iktidar tertibatı”na nasıl bağlandığından bahsederek cinselliğin ırkçılıkla ekonomi üzerinden ilişkilendirilişini açıklamaktadır. Şüphesiz ki Foucault’nun “biyo-iktidar” kavramı bölümün içeriği dahilinde mihenk taşı niteliğindedir. Yazar “biyo-iktidar” kavramı doğrultusunda burjuvazi üzerinden değişen ve dönüşen iktidar anlayışını ve ırkçılık üzerine yansımalarına değinerek ırkçılığın cinsiyetçilikten beslendiğini belirtmektedir. Ancak buradaki durum burjuvanın soyunu koruma ve mevcut ekonomik düzeni koruması ile ilişkilidir. Sonrasında, yazar ırkçılık ve cinsiyetçilik arasındaki toplumsal yaşamdaki ilişkiyi ve yansımaları dışlama üzerinden göstermektedir. Nitekim Aydınlanma döneminde eşitlik ilkesi bağlamında birtakım haklar öncelikle “beyaz erkeğe” verilmiş siyah erkekler ve kadınlar bu haklardan mahrum bırakılmıştır. Öyle ki, kadınların “beyaz erkek” le eşit hakları talebi doğrultusunda, “siyah erkekler” kadınlara destek vermiştir. İrkçılık ve cinsiyetçilik benzer ideolojiler olarak görüldüğü düşüncesine haklı dayanaklar sunan yazar ırkçılığa dair tarihte en yıkıcı sahnelere kaynaklık eden Nazi Almanya’sında kadınların durumundan bahsederek eleştirel bir yaklaşım sunmaktadır. Nazi Almanya’sında kadınlar antisemitist propagandanın yayılmasında en üst kademe görevden, en kirli alanlarda da Nazi toplumunun bir parçası olarak çalışmaktadır. İrkçi ve cinsiyetçi yaklaşımların bir yandan benzer yansımaları toplumsal yaşamda görülürken diğer

yandan kadınların, ait olduğu toplumun çıkarları doğrultusunda ırkçı politikaları benimseyerek farklı olana karşı aşağılayıcı ve dışlayıcı tutumlar sergilediği görülmektedir. Dolayısıyla iki ideolojinin ilişkisini tek bir prototip üzerinden değerlendirmek yerine toplumsal şartlara ve çıkarlara göre şekillendiğini söylemek daha anlaşılır bir söylem olacaktır.

Yazar, önceki bölümlerde ırkçılığın tarihsel ve ekonomik temellerini farklı perspektifler üzerinden sorgulayarak kavramın köklerine inmeyi hedeflemiş ve eksiksiz bir bakış açısı sunmaya çalışmıştır. Eserin altıncı bölümünde ise, “İrkçılık ve Milliyetçilik” başlığı altında birbiri ile karmaşık ilişkiler ağı içinde olan ırkçılık ve milliyetçilik kavramlarının etkileşimlerini analiz etmektedir. Yazar öncelikle, aynı üretim ilişkilerinin sonucu olması dolayısıyla ırkçılık ve milliyetçiliğin birbirine sıkı şekilde eklenildiğini belirtmektedir. Öyle ki ırkçılığın mı milliyetçiliğe kaynaklık ettiği yoksa milliyetçiliğin mi ırkçılığa kaynaklık ettiği konusu bulanık bir görüntü sunmaktadır. Sonrasında milliyetçilik ve ırkçılığın ulus devletle olan ilişkisinin bir portresini çizmek adına “Ulus Devlet ve Milliyetçilik” alt başlığı altında konuyu irdelemiştir. Yazarın bu noktada es geçemediği bir ayrıntı da “dil” in ulus devletlerin inşa sürecindeki rolüdür. Son olarak yazar, “İrkçılık ile Milliyetçilik Arasındaki Ayrımları-Bağlar” alt başlığı altında değişen iktidar ilişkileri özelinde kavramları analiz etmektedir. Öyle ki ırkçılığın milliyetçilikten daha negatif bir tablo sunması ve ırkçılığın milliyetçiliğin evrensellik eksikliğini kapattığı yorumu iki kavram arasındaki ayrım sayılabilecek noktalardandır. İki kavramın benzerlik ilişkisi ise üretim ilişkilerinin devamına sağladığı katkı ve kendi sınırları dahilinde çizdikleri “öteki” ye uyguladıkları ayrımcılık ve dışlayıcılık temelleri üzerine yükselmektedir.

Eserin yedinci bölümünü “Yeni İrkçılık” başlığı oluşturmaktadır. Yeni ırkçılık, baskın noktanın biyolojik özellikler yerine kültürel farklılıkların aşılabilir olduğu düşüncesi üzerine oturtulduğu ırkçılıktır. Başka bir deyişle “ırkçılık ideolojisindeki biyolojizmin yerini kültür kavramı çerçevesindeki belirlemeler almaktadır” (s. 115). Yazar bu bölümde öncelikle kültürel ırkçılık üzerine önemli bir isim olan Frantz Fanon’un düşüncelerine “Fanon ve Kültürel İrkçılık Eleştirisi” alt başlığında yer vererek ilerlemektedir. Fanon’ a göre biyolojik özellikler

üzerinden kendini tanımlayan ‘vülger ırkçılığın’ insan gücünün acımasızca sömürüldüğü döneme uygundur. Ancak üretim araçlarındaki değişim ve dönüşümün yaşanması ve giderek mükemmelleşmesi sadece teknik alanda kendini değiştirip dönüştürmemiştir. Siyasal, ekonomik, toplumsal ve bireysel yaşamın kısacası insanın olduğu her alanının değişimine kaynaklık ettiği gibi ırkçılığı da dönüştürmüştür. Diğer bir söylemle ırkçılık durağan bir fenomen değildir, zamanla değişme ve dönüşme özelliğine sahiptir. Sonrasında yazar, “Lévi-Strauss’ta İrk ve Kültür” alt başlığında biyolojik anlamda ırkların olmadığı tezini savunan Lévi-Strauss’un görüşlerini sunarak kültür ve ırk kavramlarını ele almaktadır. Lévi-Strauss temelde kültürel tek biçimciliğe karşıdır ve hiçbir kültürün diğerine üstünlüğünün söz konusu olamayacağını, kültürlerin eşitliğini savunmaktadır. Ayrıca, hiçbir kültürün tek başına var olmadığını, kültürlerin sürekli bir etkileşim ve iş birliği içinde olduğunu savunması yeni ırkçılığı ele alış biçimini şekillendirmektedir. Ancak yeni ırkçılık yani kültürel ırkçılık adı altında ırkçılık ideolojisinde yeni bir söylem oluşsa da ve biyolojik gösteren ırkçılığın teorik söylevinde kullanılmasa da pratikte halen işlev görmektedir.

Eserin son bölümü “Türkiye’de İrkçılık” başlığından oluşmaktadır. Yazar, bundan önceki bölümlerde, ırkçı ideolojinin ortaya çıkış koşullarının ileri kapitalist ülkeler olması dolayısıyla kavramın analizini bu ülkelere odaklanarak gerçekleştirmiştir. Bu bölümde ise edinilen bilgiler izdüşümünde, Türkiye özelinde ırkçılığın ortaya çıkış serüveni ve varoluş biçimleri mercek altına alınmaktadır. Eserde öncelikle, Türkiye’de kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkışından ve ulus devlet oluşum serüveninden bahsedilmektedir. Türkiye’de yeni ekonomik, siyasal ve toplumsal yapının ortaya çıkışı kendiliğinden ve ağır ağır ilerleyen bir süreç olamamıştır. Avrupa’yı çok iyi kavramış kadronun programlarıyla ve mücadeleleriyle ulus devlet inşa edilmiştir. Milliyetçi ideoloji ve ırkçı ideolojinin Türkiye’de ortaya çıkışı da benzer şekilde milliyetçi ve ırkçı kuramların Türkiye’ye uygulanmasıyla gerçekleşmiştir. Sonrasında yazar, “Türkiye’de İrkçılık Daima Kültürel” alt başlığı ile Aleviler ve Kürtlere yönelik ırkçı söylemlerle, Türkiye’deki ırkçı politikaların biyolojik gösterenle ilgili olmadığını örnekleyerek ilerlemektedir. Benzer şekilde ekonominin ırkçı politikalar üzerine yansımaları, Avrupa’da olduğu gibi Yahudi ayrımcılığının

sebebinin, ekonomi üzerinde Yahudi toplumun söz sahibi olması ve bu durumun tehdit olarak görülmesi sonucu ortaya çıkması üzerinden örneklendirmektedir. Nitekim Kürtler için de benzer durum söz konusudur. Yazar son olarak, Türkiye’de ırkçılığın evrensel bir uzantı olarak nasıl bir Batılı beyazla özdeşlemeyi mümkün kılmıyorsa bir Arap’la da özdeşleşmeyi mümkün kılmadığından bahsederek Türkiye’de ırkçılığın evrensel bir boyutu olmadığını altını çizmektedir.

Sonuç olarak, insanın kendisini “öteki” üzerinden tanımlaması ve yabancıya karşı davranış biçimleri merak veya dışlama ilişkileri üzerinden ilkellerden günümüze kadar süregelmektedir. Ancak öteki olana dışlayıcı davranış biçimleri (ırkçılık özelinde) kapitalist dünya düzeninin ortaya çıkışı ile görülmektedir. Dolayısıyla ırkçılık burjuvazinin kapitalist düzenin sürdürülmesi adına benimsediği ideolojidir. Hür Sinan Özbek tarafından kaleme alınan “Teori ve Pratikte ırkçılık” eseri belirli bir tez üzerinden sistematik çerçevede ilerlemesi kavramın ve eserin anlaşılabilirliğine katkı sağlamaktadır. Yazar öncelikle kavramın etimolojik kökenlerine inerek ırkçılığın varoluşunu Antik Çağ’dan itibaren tartışmaya açarak ilerlemektedir. Sonrasında modern anlamda ırkçılığın kapitalist düzende ortaya çıkışını belirtmekte ve ırkçılıkla karmaşık ilişkilerde olan çağdaş ideolojilerden milliyetçilik ve cinsiyetçiliği ele almaktadır. Böylelikle ırkçılığın diğer ideolojilerden beslenen ve ayrılan yönlerini belirterek sınırlarını çizmektedir. Yazar, kavramın günümüzdeki varoluş biçimlerini ele almak adına ırkçılığın kapitalist düzenden günümüze kadar evrilerek kültürel ırkçılığa dönüştüğünü belirterek, toplumsal hayatta ortaya çıkış biçimlerini örneklendirmektedir. Son olarak Türkiye örneği üzerinde önceki bölümlerin bir yansımasını çizerek, pratikte varoluş biçimlerini göstermektedir. Eserin kendi içinde kronolojik bir yapı üzerinden başlıklarla ve alt başlıklarla benimsediği tezi sistematik olarak sunması okuyucunun konuyu anlamlandırması adına işlevsel görülmektedir. Ayrıca kavram hakkındaki temel argümanları dönemin öncül düşünceleri üzerinden sunması ve farklı düşüncüler üzerinden karşıt düşünceleri ele alması okuyucuya eleştirel bir bakış açısı sunmaktadır. Benzer şekilde savunulan görüşlerin toplumsal yaşamda görülen pratiklerini ele alması, gündelik yaşamdaki yansımalarını sunma amacı gütmektedir. Yazarın, eserin muhtelif bölümlerinde sunulan görüşleri

tartışmaya açmak adına soru sorarak ve bu soruları kimi zaman öncül düşünürlerin kimi zaman kendi düşüncelerini sunarak cevaplaması, okuyucuya eleştirel ve sorgulayıcı bir düşünce tarzı kazandırmayı hedeflediğini göstermektedir. Eserin başında verilen yazara dair öz geçmiş bilgisinde, Hür Sinan Özbek'in felsefe profesörü olduğu bilgisi ışığında eser değerlendirildiğinde soru sorarak ve bu sorulara cevap arayarak ilerlemesi anlaşılır kılınmaktadır. Ancak yazar bu soruları detaylı olarak cevaplamak yerine temel argümanlar üzerinden ilerleyerek bir tez sunmuştur. Böylece ilgili literatüre ilgisi olan okuyucuya konuya dair araştırmalarına nereden başlayabileceğine dair bir yol haritası sunması adına bu nokta önemlidir. Eser, ırkçılık literatürü hakkına bilgi sahibi olmak isteyen okuyucuya, kitabın hacmi göz önüne alındığında temel argümanları anlaşılır bir dille sunarak, çok yönlü bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Kaynakça

- Giddens, A. & Sutton, P.W. (2019). Sosyoloji. (E. Arzu Kayhan, Çev.) İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gordon, M. (2005). Sosyoloji Sözlüğü. (Derya Kömürcü& Osman Akınhay, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.